

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΑΝΩΤΕΡΗΣ ΚΑΙ ΑΝΩΤΑΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ΠΑΓΚΥΠΡΙΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2017

Μάθημα: ΙΣΤΟΡΙΑ

Ημερομηνία και ώρα εξέτασης: Τρίτη, 30 Μαΐου 2017

08:00 – 11:00

1. Το εξεταστικό δοκίμιο αποτελείται από **έξι (6)** σελίδες και **τρία (3)** μέρη.
2. Να απαντηθούν **ΟΛΕΣ** οι ερωτήσεις και των τριών (3) μερών.

ΜΕΡΟΣ Α΄

(20 μονάδες)

- A1.** Να προσδιορίσετε αν το περιεχόμενο των ακόλουθων προτάσεων είναι σωστό ή λάθος, γράφοντας στο τετράδιο εξέτασής σας δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί στην κάθε πρόταση τη λέξη «**σωστό**» ή «**λάθος**».
- α.** Τα γεγονότα της Κοφίνου (1967) είχαν ως αποτέλεσμα την άμεση τουρκική απειλή για στρατιωτική επέμβαση στην Κύπρο.
 - β.** Μετά τα αιματηρά επεισόδια της Τηλλυρίας, οι Τουρκοκύπριοι αποχώρησαν από τη διακυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας.
 - γ.** Το 1914 η Κύπρος ανακηρύχθηκε επίσημα βρετανική αποικία.
 - δ.** Ο βασιλιάς Κωνσταντίνος εξασφάλισε τη συμμαχική εντολή για την κατάληψη της Σμύρνης από την Ελλάδα.
 - ε.** Η συχνή πρόταξη των ειδικότερων εθνικών συμφερόντων των κρατών-μελών (ιδίως των Μεγάλων Δυνάμεων) αποτέλεσε ένα από τους λόγους της κατάρρευσης της Κοινωνίας των Εθνών.
 - στ.** Η Βιομηχανική Επανάσταση καθυστέρησε στην ηπειρωτική Ευρώπη, επειδή εκεί, σε αντίθεση προς την Αγγλία, την εκβιομηχάνιση της παραγωγής προωθούσαν οι κυβερνήσεις, οι οποίες δεν επέτρεπαν την ελεύθερη λειτουργία της αγοράς.
 - ζ.** Με την υπογραφή της Σύμβασης των Στενών (1841), εξασφαλίστηκε η προνομιακή θέση της Ρωσίας στο ζήτημα των Στενών.
 - η.** Τα «Δεκεμβριανά» (1944) έληξαν με την ήττα των φιλοκυβερνητικών δυνάμεων.
 - θ.** Κατά τη «μάχη της Αγγλίας», οι Βρετανοί υπέκυψαν στις αεροπορικές επιθέσεις των Γερμανών.
 - ι.** Στις εκλογές του 1933 επικρατεί το Λαϊκό Κόμμα, που σχηματίζει κυβέρνηση υπό τον Παναγή Τσαλδάρη.

(10 x 1 = 10 μονάδες)

A2. Καθένα από τα στοιχεία της στήλης Β αντιστοιχεί με μια προσωπικότητα της στήλης Α. Να γράψετε στο τετράδιο εξέτασής σας τους αριθμούς της **στήλης Α** και δίπλα από τον κάθε αριθμό το γράμμα της **στήλης Β** που αντιστοιχεί στη σωστή απάντηση.

Προσοχή: Δύο (2) προσωπικότητες της στήλης Α περισεύουν.

ΣΤΗΛΗ Α	ΣΤΗΛΗ Β
1. Παύλος Μελάς	α. Οικουμενική κυβέρνηση (1927)
2. Αλέξανδρος Ζαΐμης	β. Γαλλογερμανική φιλία
3. Αριστείδης Μπριάν	γ. Αντιπρόεδρος Κυπριακής Δημοκρατίας
4. Νικόλαος Α΄	δ. Πρόεδρος της Ελληνικής Δημοκρατίας (1975)
5. Μονρόε	ε. Δεκεμβριστές
6. Κωνσταντίνος Τσάτσος	
7. Φαζίλ Κουτσιούκ	

(5 x 2 = 10 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Β΄

(45 μονάδες)

B1. Να γράψετε σύντομα κατατοπιστικά σημειώματα για τα πιο κάτω, με βάση τα ζητούμενα των παρενθέσεων:

α. Κίνημα των Αδεσμεύτων, 1961

(δύο [2] μέλη, επιδιώξεις, αποτελέσματα δράσης)

β. Επανάσταση στις Ηγεμονίες

(χρονολογία, ηγέτης, δύο [2] λόγοι κήρυξης της επανάστασης στις Ηγεμονίες, δύο [2] λόγοι αποτυχίας)

γ. Πραξικόπημα στην Κύπρο

(χρονικό πλαίσιο, ρόλος της Χούντας, δύο [2] πολιτικοί στόχοι, αποτέλεσμα, άμεση συνέπεια)

(3 x 5 = 15 μονάδες)

- B2.** Σε κείμενο έκτασης 230–250 λέξεων, να εξηγήσετε πώς επικράτησε σε πολιτικό, στρατιωτικό και οικονομικό επίπεδο η διεθνής ύφεση και πώς επήλθε το τέλος του Ψυχρού Πολέμου. Στο κείμενό σας να εντάσσονται λειτουργικά οι πιο κάτω όροι/έννοιες:

«ύφεση», ανατολική πολιτική (οστπολιτίκ), Τελική Πράξη του Ελσίνκι, κρίσεις, επανένωση Γερμανίας, διάλυση ΕΣΣΔ

(15 μονάδες)

- B3.** Σε κείμενο έκτασης 250–300 λέξεων, να περιγράψετε τον ρόλο της Ελλάδας στις εξελίξεις του Α΄ και Β΄ Βαλκανικού Πολέμου (1912–1913) και να επισημάνετε τη σημασία της επιτυχούς έκβασης των Βαλκανικών Πολέμων για το ελληνικό κράτος.

(15 μονάδες)

ΜΕΡΟΣ Γ΄

(35 μονάδες)

Προσοχή:

- **Ορθή είναι η απάντηση που τεκμηριώνεται επαρκώς με βάση στοιχεία από τις πηγές που παρατίθενται, καθώς και άλλα ιστορικά γεγονότα / στοιχεία.**
- **Η αντιγραφή αυτούσιων χωρίων από τις πηγές, χωρίς περαιτέρω επεξεργασία τους, αξιολογείται με μηδέν μονάδες.**

Γ1.

(10 μονάδες)

Το 1954 τις απαιτήσεις του Μακαρίου για προσφυγή της ελληνικής κυβέρνησης στα Ηνωμένα Έθνη ακολούθησαν οι επίσημες δηλώσεις του Παπάγου ότι το κυπριακό θα ετίθετο ως εθνική αξίωση. [...] Καθοριστικό για την απόφαση [...] ήταν και το περίφημο «ουδέποτε» του υφυπουργού Αποικιών της Αγγλίας Χόπκινσον. [...] Ταυτόχρονα, άρχισαν οι αμφιβολίες για τη δυνατότητα εύρεσης λύσης στον ΟΗΕ λόγω όχι μόνο του ίδιου του καταστατικού του οργανισμού, αλλά και της παρασκηνιακής δράσης της Βρετανίας και της στάσης των ΗΠΑ. Ο Μακάριος που είχε παραβρεθεί αυτή τη φορά στον ΟΗΕ, μίλησε με πικρία για το διπλωματικό παρασκήνιο:

Δεν αποκρύπτομεν ότι εδοκιμάσαμεν πικρίαν παρακολουθήσαντες εκ του σύνεγγυς, επί της διεθνούς σκηνής, εκπροσώπους κρατών, τα οποία εμφανίζονται ως στυλοβάται των Ηνωμένων Εθνών και διαπρύσιοι κήρυκες των αρχών της ελευθερίας και της αυτοδιαθέσεως των λαών, να ενδύονται τον μανδύαν υποκριτού ηθοποιού διά να παίξουν ρόλον επονείδιστον* διά το κυπριακόν δράμα...*

*διαπρύσιος κήρυκας = πρόσωπο που διακηρύσσει κάτι με ιδιαίτερη θέρμη.

*επονείδιστος = επαίσχυντος, αισχρός, εξευτελιστικός.

Πηγή: Σοφία Αργυρίου, *Το Εθνικό Κίνημα των Ελληνοκυπρίων κατά την τελευταία περίοδο της Αγγλοκρατίας (1950-1960)*, Εκδόσεις Ασίνη, Αθήνα 2017, σ. 306-308

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Να παρουσιάσετε τους λόγους για τους οποίους κατατέθηκε η πρώτη ελληνική προσφυγή για το Κυπριακό στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 1954.

(4 μονάδες)

- β. Να εξηγήσετε ποια ήταν τα αίτια αποτυχίας της πρώτης προσφυγής στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 1954, κάνοντας αναφορά και στο διπλωματικό παρασκήνιο το οποίο αναφέρεται στο πιο πάνω κείμενο.

(4 μονάδες)

- γ. Να γράψετε ποια ήταν η άμεση συνέπεια της αποτυχίας της ελληνικής προσφυγής για το Κυπριακό στον Οργανισμό Ηνωμένων Εθνών το 1954.

(2 μονάδες)

Γ2.

(14 μονάδες)

Τέλος, βέβαιο είναι επίσης [...] ότι ο δημοσιονομικός τομέας δεν έπαιξε ιδιαίτερος εξυγιαντικό ρόλο στην ελληνική οικονομία τον 19ο αιώνα. Μια δαπανηρή, αλυτρωτική εξωτερική πολιτική, ο αποκλεισμός από τον εξωτερικό δανεισμό λόγω της αδυναμίας αποπληρωμής των δανείων της Επανάστασης, η πρακτική των καθυστερήσεων στην είσπραξη των φόρων, κατέστησαν το ελληνικό κράτος ολοένα και πιο εξαρτημένο από τον εσωτερικό δανεισμό (πράγμα που σήμαινε άντληση πόρων από την οικονομία) και φειδωλό στη χρηματοδότηση των απαραίτητων δημοσίων έργων.

Ωστόσο, το κράτος αυτό τοποθετήθηκε εξ αρχής με αποφασιστικότητα στην τροχιά του εκσυγχρονισμού της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας, σύμφωνα με τα δυτικοευρωπαϊκά πρότυπα, στον αστερισμό του οικονομικού φιλελευθερισμού, της κατάργησης των προνομίων, του εκδημοκρατισμού, της τόνωσης της παραγωγής, της δημιουργίας μιας σύγχρονης θεσμικής υποδομής. Ένα πλούσιο νομοθετικό έργο, η δημιουργία εκπαιδευτικών θεσμών και επιτελικών οργάνων για τη διευκόλυνση της εισαγωγής τεχνικών καινοτομιών στη γεωργία αλλά και για τη στήριξη της βιοτεχνίας-βιομηχανίας, ένα πρωτοποριακό για την εποχή του έργο πολεοδόμησης με στόχο την «εξυγίανση» των αστικών κέντρων και τη δημιουργία νέων πόλεων, είναι μερικές από τις δράσεις, που η νεότερη ιστοριογραφία έχει προνομιακά αναδείξει.

Πηγή: Χριστίνα Αγγριαντώνη, «Η ελληνική οικονομία», στο συλλογικό τόμο *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, 4ος τόμος, Εκδόσεις «Ελληνικά Γράμματα», Αθήνα 2003, σ. 63

Αφού μελετήσετε το πιο πάνω παράθεμα και με βάση τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

- α. Να αναφέρετε τρεις (3) παράγοντες που συνέβαλαν στην επιβράδυνση του εκσυγχρονισμού και της οικονομικής και κοινωνικής ανάπτυξης της Ελλάδας κατά τον 19ο αιώνα.

(3 μονάδες)

β. Να εντοπίσετε στο πιο πάνω κείμενο τρεις (3) προϋποθέσεις σχετικά με τον εκσυγχρονισμό του ελληνικού κράτους. Να συσχετίσετε κάθε μία από αυτές με ένα (1) αντίστοιχο – αλλά διαφορετικό για κάθε προϋπόθεση – μέτρο που προώθησε ο Χαρίλαος Τρικούπης στο πλαίσιο του εκσυγχρονιστικού μεταρρυθμιστικού του προγράμματος.

(6 μονάδες)

γ. Στο πιο πάνω κείμενο γίνεται αναφορά σε «μια δαπανηρή, αλυτρωτική εξωτερική πολιτική...». Να παρουσιάσετε ποιες απόψεις προβάλλονταν στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα για την πιο πάνω θέση, σε σχέση με τις προσπάθειες εκσυγχρονισμού του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Να γράψετε με ποια άποψη συμφωνείτε, αιτιολογώντας την απάντησή σας.

(5 μονάδες)

Γ3.

(11 μονάδες)

I. Ο ενθουσιασμός των λαών της Ευρώπης για το ξέσπασμα του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

Συχνά υποστηρίζεται ότι ο Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος προκλήθηκε από την καλλιέργεια του πνεύματος του милитарισμού, το οποίο λέγεται είχε προετοιμάσει τόσο καλά τους άνδρες για τον πόλεμο ώστε είχαν φτάσει σε σημείο να λαχταρούν να πραγματοποιηθεί. [...]

Οι λαοί της Ευρώπης χαιρέτισαν το ξέσπασμα του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου στην Ευρώπη με ένθερμο πατριωτικό ενθουσιασμό. Το ακόλουθο κείμενο [προσωπική αφήγηση του Χίτλερ] μπορεί να θεωρηθεί τυπικό του είδους της απόδειξης που παρατίθεται προς υποστήριξη αυτής της θέσης:

Ο αγώνας του έτους 1914 δεν επιβλήθηκε με τη βία στις μάζες –όχι, μα το Θεό– όλος ο κόσμος τον επιθυμούσε. [...] Μόνον έτσι μπορεί να γίνει κατανοητό ότι πάνω από δύο εκατομμύρια Γερμανοί, άνδρες και αγόρια, συνωστίζονταν στα γραφεία στρατολόγησης για να καταταγούν, να πολεμήσουν σε αυτόν το σκληρότερο απ' όλους τους αγώνες, προετοιμασμένοι να υπερασπίσουν τη σημαία μέχρι την τελευταία ρανίδα του αίματός τους. [...] Ένας αγώνας για την ελευθερία είχε ξεκινήσει, που όμοιόν του δεν είχε ξαναδεί η Γη... Η καρδιά μου, όπως εκείνη εκατομμυρίων άλλων, είχε ξεχειλίσει από υπερήφανη χαρά...

Πηγή: Niall Ferguson, *Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Στρατιωτική, διπλωματική, οικονομική και κοινωνική ιστορία 1914-1918*, τόμος 1, Εκδόσεις Ιωλκός, Αθήνα 2006, σ. 69, 369-370

II. Ο «πόλεμος των χαρακωμάτων».

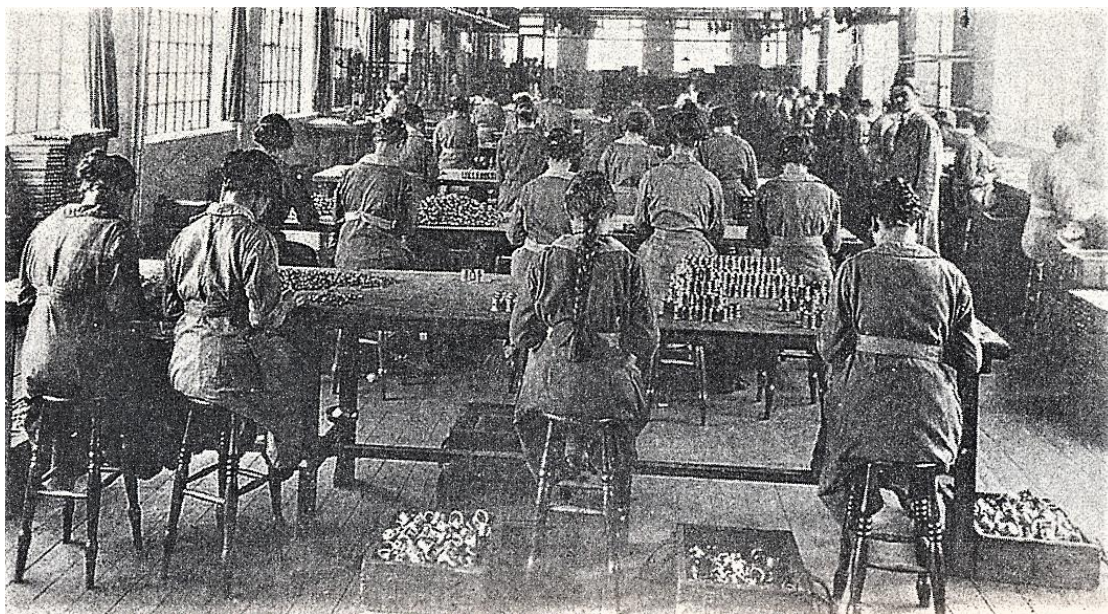
Το αίσθημα της τρωτότητας που δημιουργούσε αυτή η κατάσταση ήταν σχεδόν σίγουρα η πιο ανυπόφορη πνευματική δοκιμασία που επέβαλε ο πόλεμος. Όπως το έθεσε μια γαλλική εφημερίδα των χαρακωμάτων (η Le Saucisse):

Δεν υπάρχει τίποτα πιο τρομακτικό στον πόλεμο από το να σε βομβαρδίζουν. Είναι μια μορφή βασανιστηρίου, το τέλος του οποίου ο στρατιώτης δεν μπορεί να το δει. Ξαφνικά φοβάται πως μπορεί να θαφτεί ζωντανός... Ζει μια ωμή αγωνία... Ο άνθρωπος μένει στην

τρύπα του αβοήθητος, περιμένοντας με απελπισία, ελπίζοντας σε ένα θαύμα...

Πηγή: Niall Ferguson, *Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Στρατιωτική, διπλωματική, οικονομική και κοινωνική ιστορία 1914-1918*, τόμος 2, Εκδόσεις Ιωλκός, Αθήνα 2006, σ. 617

III. Εργοστάσιο παραγωγής πολεμικού υλικού στη Βρετανία κατά τη διάρκεια του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

Πηγή: Niall Ferguson, *Α΄ Παγκόσμιος Πόλεμος, Στρατιωτική, διπλωματική, οικονομική και κοινωνική ιστορία 1914-1918*, τόμος 1, Εκδόσεις Ιωλκός, Αθήνα 2006, σ. 342

Αφού μελετήσετε τα πιο πάνω παραθέματα και παρατηρήσετε την πιο πάνω φωτογραφία, αξιοποιώντας παράλληλα και τις ιστορικές σας γνώσεις, να απαντήσετε στα πιο κάτω ερωτήματα:

α. Να εξηγήσετε γιατί οι απλοί άνθρωποι των ευρωπαϊκών χωρών έσπευδαν να καταταγούν στον στρατό και να συμμετάσχουν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο με ένθερμο πατριωτικό ενθουσιασμό.

(4 μονάδες)

β. «Ο άνθρωπος μένει στην τρύπα του αβοήθητος, περιμένοντας με απελπισία, ελπίζοντας σε ένα θαύμα...» (παράθεμα II). Να εξηγήσετε το νόημα της φράσης «πόλεμος των χαρακωμάτων» και πώς αυτός συνέβαλε στη διάλυση του αρχικού ενθουσιασμού που διέκρινε τους νέους που έφευγαν για το μέτωπο.

(4 μονάδες)

γ. Να σχολιάσετε την πιο πάνω φωτογραφία ως προς το εργατικό δυναμικό και να αναφέρετε τέσσερα (4) τεχνολογικά μέσα ή προϊόντα της πολεμικής βιομηχανίας που χρησιμοποιήθηκαν στη διεξαγωγή του Α΄ Παγκόσμιου Πολέμου.

(3 μονάδες)

ΤΕΛΟΣ